

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

Α΄ Τάξη Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου

Κείμενο 1

[Κρίση της Δημοσιογραφίας]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από συνέντευξη του Ουμπέρτο Έκο, που παραχώρησε στις 11 Ιουνίου 2015 και δημοσιεύτηκε στην Humanité Dimanche. Ο Ουμπέρτο Έκο (5 Ιανουαρίου 1932-19 Φεβρουαρίου 2016) ήταν Ιταλός σημειολόγος, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, κριτικός λογοτεχνίας και μυθιστοριογράφος.

Ακόμα και οι New York Times βάζουν σε εισαγωγικά οποιαδήποτε δήλωση κάνει κάποιος στον δρόμο, μεταμορφώνοντάς την έτσι σε «γεγονός», υπό το πρόσχημα ότι έτσι διαχωρίζουν το «γεγονός» από τον σχολιασμό. Όλες οι εφημερίδες αυτό κάνουν. Είναι κάτι για το οποίο έχω γράψει επανειλημμένα ασκώντας πολεμική. Απλούστατα, όταν γράφω ένα δοκίμιο, ο κόσμος αδιαφορεί. Μ' ένα μυθιστόρημα, όμως, ο κόσμος δίνει στα προβλήματα τη δέουσα προσοχή.

Γιατί όμως η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα; Εξαιτίας της κρίσης που αντιμετωπίζει, η οποία χρονολογείται από την εμφάνιση της τηλεόρασης. Εκεί ακούς αποβραδís óσα η εφημερίδα γράφει το επόμενο πρωί. Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία». Την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε η τηλεόραση, οι εφημερίδες κυκλοφορούσαν με 8 ή 12 σελίδες. Τώρα, έχουν 60. Τη στιγμή που δεν είχαν πια τίποτα να πουν, αύξησαν την ύλη τους εντάσσοντας σ' αυτήν σχόλια, αναλύσεις ή, απλούστατα, κουτσομπολιά.

Η κρίση της δημοσιογραφίας ήταν παγκόσμια. Εξ ου και η κυκλοφορία παραρτημάτων με άρθρα εμβάθυνσης και έρευνες, τα οποία μπορούν να προετοιμαστούν επτά μέρες πριν την κυκλοφορία τους. Ήταν οι προσπάθειες των ημερήσιων εφημερίδων για να ξεφύγουν απ' αυτόν τον θανάσιμο εναγκαλισμό.

Η νέα γενιά δεν διαβάζει πια εφημερίδες, αναζητεί την πληροφόρηση στο διαδίκτυο. Αλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο. Όταν διαβάζω την «Humanité», γνωρίζω την πολιτική τοποθέτηση της εφημερίδας. Ξέρω πως είναι κάπως διαφορετική από κείνη του «Figaro»... Στο διαδίκτυο, δεν ξέρω ποτέ ποιος μιλάει. Είμαι δυνητικό θύμα κάθε πιθανής ή απίθανης παραποίησης ή πλεκτάνης.

Ένας νέος άνθρωπος δύσκολα διακρίνει ανάμεσα σ' έναν ισότοπο αντισημιτικό¹ και σ' έναν κανονικό δημοκρατικό ισότοπο. Καταλαβαίνουν ποιος μιλάει στο διαδίκτυο μόνον εκείνοι που έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν τον έναν ισότοπο από τον άλλο, να προσεγγίζουν τα πράγματα με κριτική ματιά, το κατορθώνουν. Είναι αυτοί που έχουν λάβει καλύτερη μόρφωση.

Κείμενο 2

MASS MEDIA

Το τραγούδι που ακολουθεί είναι του τραγουδοποιού Διονύση Τσακνή. Είναι ένα από τα τραγούδια του άλμπουμ «Αλήτης Καιρός», που κυκλοφόρησε το 1991.

Καλημέρα λοιπόν ακροατή κι ακροάτρια

είμ' ο άλλος σταθμός μια φωνή με επάρκεια

δεν υπάρχω στην τύχη μα σου μοιάζω εγώ

σου χαιδεύω τ' αυτιά κι είμαι πάντα εδώ.

Καλημέρα λοιπόν αναγνώστη μυστήριε

έχω νέα σκληρά στις σελίδες μου κύριε

φονικά και ληστείες και προφίλ συγγενών

είμαι θύτης και θύμα των δικών σου καημών.

Καλημέρα ξανά με κραυγές κι αποκόμματα

κι άμα είσαι καλός θα σου δείξω και πτώματα

να έχεις γνώμη για όλα θα ρωτάμε εμείς

¹ αντισημιτικό: οτιδήποτε δηλώνει την προκατάληψη ή το μίσος εναντίον των Εβραίων.

ετοιμάζουμε γκάλοπ στον αέρα θα βγεις.

Καλησπέρα λοιπόν θεατή αθεράπευτε

μ' ένα ζάπινγκ τρελό σε βουρλίζω βρε άθλιε

δίνω χρώμα και λάμψη στη φτωχή σου ζωή

καληνύχτα κοιμήσου ραντεβού το πρωί.

Γεια χαρά σου λοιπόν Ελληνάκι μου αδιάφορο

μ' ένα φάλτσο ρεφρέν θα ξυπνήσεις και αύριο

μ' ένα έρωτα άδειο με πυξίδα στραβή

σε παγίδα στημένη στη γνωστή συνταγή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η δημοσιογραφία διέρχεται κρίση.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με ένα ερώτημα. Να περιγράψεις με συντομία πώς το ερώτημα συμβάλλει στη νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

- 1. Τα εισαγωγικά στη λέξη «γεγονός» (1η παράγραφος) ο αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:**
 - α. εκφράσει τον προβληματισμό του για τις εκφράσεις αυτού του είδους
 - β. δώσει έμφαση στη λέξη, ακολουθώντας το δημοσιογραφικό διαχωρισμό μεταξύ γεγονότος και σχολίου
 - γ. ειρωνευτεί τους δημοσιογράφους και το επίπεδο των δημοσιογραφικών κειμένων
 - δ. προβληματίσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στον Τύπο
- 2. Η λέξη «δυνητικό» (4η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:**
 - α. τυχαίο
 - β. ικανό
 - γ. ενδεχόμενο
 - δ. βέβαιο
- 3. Η λέξη «εναγκαλισμός» (3η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:**
 - α. απώθηση
 - β. αποδοχή
 - γ. οικειοποίηση
 - δ. απομάκρυνση
- 4. Η περίοδος λόγου «Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία» (2η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο του αρθρογράφου που εκφράζει:**
 - α. απορία
 - β. αγανάκτηση
 - γ. αμφισβήτηση
 - δ. ειρωνεία
- 5. «η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα » (2η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα ο αρθρογράφος επιχειρεί να:**

- α. ειρωνευτεί το περιεχόμενο της δημοσιογραφίας
- β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
- γ. προβληματίζει τον δέκτη για το είδος της δημοσιογραφίας που ασκείται
- δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στο δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ του.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 σατιρίζεται η εικόνα του σύγχρονου τηλεοπτικού τοπίου. Να την ερμηνεύσεις με βάση στοιχεία που δίνονται και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σε 80-200 λέξεις.

Μονάδες 15